

YENİ CEZA MUHALEMESİ YASASI'NDA ADLİ KONTROL-TUTUKLAMA-YAKALAMA VE HAKSIZLIKLARIN TAZMİNATLA GİDERİLMESİ

Prof. Dr. Nur CENTEL*

I. Giriş

Yeni Ceza Muhakemesi Yasası ile birlikte hukuk sistemimize, şimdiye kadar bulunmayan adli kontrol kurumu gelmiştir¹. Ayrıca, tutuklama ve yakalamaya ilişkin hükümlerde değişiklikler yapılmış ve haksızlıkların tazminatla giderilmesi konusu Yasa kapsamına alınmıştır. Aşağıda, bu konularla sınırlı olarak, yeni Ceza Muhakemesi Yasası'nda yer alan hükümler değerlendirilecek ve gerektiğinde 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası ile karşılaştırma yapılacaktır².

II. Adli Kontrol

1. Kavram

Adli kontrol, tutuklamanın alternatifi olan bir kurumdur. Adli kontrol, tutuklamayı gerektirebilecek bir suç işlendiğinde tutuklama yerine uygulanır ve sanığın, özgürlüğüne ilişkin bazı kısıtlamalara tâbi tutulmasını gerektirir. 1412 Sayılı Yasa'da böyle bir kurum bulunmamakta, tutuklamanın alternatifi olarak sadece, tutuklama kararının infazının ertelenmesine olanak tanıyan *teminatla salıverme* gösterilmektedir (CMUK m.117 vd.).

Yeni Ceza Muhakemesi Yasası'ndaki adli kontrol kurumu, Fransız hukukundan esinlenerek düzenlenmiştir. Bu nedenle, önce Fransız hukukunda adli kontrol kurumuna, sonra da yeni Yasa'daki düzenlemeye değineceğiz.

---

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

¹ Yasa 01.06.2005'te yürürlüğe girmiştir. Bak. 31.3.2005 Gün ve 5328 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun geç.m.1. RG 31.3.2005 No.25772 (mükerrer).

² Bu makalede 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu CMUK, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ise CMK olarak kısaltılmaktadır.

2. Fransız hukukunda adli kontrol

Fransız Ceza Muhakemesi Yasası m.138'de tutuklamanın yerine geçecek daha hafif koruma tedbirlerine yer verilmektedir. "Adli denetim" denilen bu kurum Fransız hukukuna ilk kez 17.7.1970 tarihli Yasa'yla getirilmiş ve sonra bir çok kez değiştirilmiştir³. Konuya ilişkin en önemli değişiklik, 15 Haziran 2000'de gerçekleştirilmiştir⁴.

a. Genel ilkeler

Fransız hukukunda, herhangi bir suçtan sanık olma durumu, o kişi hakkında mutlaka özgürlüğüne yönelik bir koruma tedbiri uygulanması sonucunu doğurmaz. Bu hukuk sisteminde, tutuklamaya başvurma olanağı daraltılmıştır. Tutuklama, belli ağırlıktaki suçlar için uygulanabilecek istisnai bir tedbirdir. Asliye cezalı suçlarda, onaltı yaşından küçükler ve hakkında özgürlüğü bağlayıcı ceza uygulanması yasaklanan sanıklar tutuklanamaz. Ayrıca, tutuklama tedbirini uygulayacak makam artık *özgürlükler ve tutuklama hakimidir*. Fransız CMUK m.137-1'e göre, tutukluluğa ve tutukluluğun süresinin uzatılmasına ilişkin kararları *özgürlükler ve tutuklama hakimi* verir. Tutuklamanın kaldırılması hususundaki talepler de aynı suretle bu hakime sunulur⁵. Sorgu hakimi veya *özgürlükler ve tutuklama hakimi*, sanığın m.138-1'de yer alan adli denetim tedbirlerinden bir veya birkaçına uymasına karar verebilir⁶.

b. Hükmedilecek tedbirler

Fransız hukukunda "adli denetim" kurumunun içerdiği tedbirler şunlardır⁷:

- 1) Sorgu hakimi tarafından belirlenen bölge sınırları dışına çıkmamak,
- 2) sorgu hakimi tarafından belirlenecek ikametgâhtan veya oturulan

³ Bak. D.Tezcan, Türk Hukukunda Haksız Yakalama ve Tutuklama (Önleyici ve Giderici Tedbirler), Ankara 1989, 55.

⁴ "Masumiyet Karinesi ve Mağdur Haklarının Korunmasına Yönelik GUIGOU (GİGU) Kanunu". Loi n. 2000-516 du 15 juin 2000, Yürürlüğe girme tarihi: 1 Ocak 2001.

⁵ Özgürlükler ve tutuklama hakimi, o yerdeki mahkemenin başkanı veya ikinci başkanı veya başkan yardımcısı olan hakimdir. Bu hakim ceza ve hukuk işlerine birlikte bakan büyük asliye mahkemesinin başkanı tarafından bu göreve atanır. Tartışmalı duruşmalar icrası sırasında kendisine bir yazı işleri müdürü yardım eder./Hakim bu görevi gereği karar verdiği ceza işlerinin yargılanmasına katılamaz, aksi takdirde verilecek hüküm geçersiz olur./Tutuklama istemi halinde sorgu hakimi savcının talebini içeren dosyayı gerekçeli kararlarla birlikte bu hakime havale eder. Bak. Code de Procédure Pénale, Code de Justice Militaire, Dalloz, Edition 2001. Ayrıca bak. J. Pradel (çev.S.Dönmezer), Çağdaş Sistemlerde Karşılaştırmalı Ceza Usulü ISISC Kollokyumlarının Sentez Raporu, İstanbul 2000, 268-269.

⁶ Tezcan, 57.

⁷ Bak. Code de Procedure Penale Code de Justice Militaire, Dalloz 1996-1997, 232 vd; Tezcan, 57 vd., Kunter/Yenisey II, No.48.2/I.

yerden ancak bu hakimin tayin ettiği sebepler ve koşullarla ayrılmak,

- 3) sorgu hakimi tarafından belirlenecek yerlere gitmemek veya sadece bu yerlere gitmek,
- 4) belirli sınırlar dışındaki her türlü yer değiştirmeyi sorgu hakimine bildirmek,
- 5) kendisine isnat olunan konularda en küçük bir imada bulunulmaması koşuluyla, sorgu hakimince tespit edilecek makam veya kuruluşlara periyodik aralıklarla uğramak,
- 6) sorgu hakimi tarafından yetkili kılınacak bütün makam ve şahısların çağrılarına cevap vermek ve gerektiğinde mesleki faaliyetlerine veya eğitimine devama ilişkin olarak yapılacak denetimlere, ayrıca sosyal hayata girmesini sağlama ve tekrar suç işlemesini engelleme amacıyla alınan eğitsel önlemlere⁸ rıza göstermek,
- 7) mahkeme kalemine, polise veya jandarma karakoluna kimliğini belgelemeye yarayan her türlü belgeyi ve özellikle pasaportunu, kimlik yerine geçmek üzere verilecek belge karşılığında teslim etmek,
- 8) tüm veya bazı araçları kullanmaktan kaçınmak veya gerektiğinde makbuz karşılığında sürücü ehliyetini mahkeme kalemine teslim etmek (ancak, sorgu hakimi mesleğini icra etmesi için sanığa ehliyetini kullanma izni verebilir),
- 9) sorgu hakimi tarafından özellikle belirlenen bazı şahısları kabul etmekten veya onlarla görüşmekten ve her ne şekilde olursa olsun onlarla ilişkiye girmekten kaçınmak,
- 10) özellikle bağımlılıktan kurtulmak (dezentoksikasyon) amacıyla muayene olmayı, tedavi görmeyi, hatta hastanede yatmayı kabul etmek,
- 11) gelir durumu gözönüne alınarak sorgu hakimi tarafından tespit olunacak teminat tutarını peşin veya taksitler halinde ve ödeme süreleri içinde yatırmak,
- 12) suçun bir mesleğin icrası sırasında veya buna bağlı olarak işlenmesi ve yeniden bir suç işleme ihtimalinin bulunması halinde, sendikal sorumluluklar ve temsilcilikler hariç, mesleki veya sosyal bazı faaliyetleri yapmaktan kaçınmak (ilgili faaliyet bir avukatın faaliyeti ise sorgu hakimi kurulan bir idari kuruldan yararlanmakla yükümlüdür).
- 13) sadece çeki keşide edenin çekebildiği çeklerle değeri garanti edilmiş

⁸ Loi, n. 2000-516 du 15 juin 2000, madde: 50/I. Yürürlük tarihi: 1 Ocak 2001.

çekler dışında çek keşide etmemek ve gerektiğinde kullanılması yasaklanan çek defterini mahkeme kalemine teslim etmek,

- 14) silâh bulundurmamak veya üzerinde taşımamak ve gerektiğinde zilyedi olduğu silâhları makbuz karşılığında mahkeme kalemine teslim etmek,
- 15) mağdurun haklarını teminat altına almak için sorgu hakimi tarafından belirlenecek miktar ve süre için aynı ve şahsi teminat oluşturmak,
- 16) aile yükümlülüklerine katılma, para yardımı veya tazminat ödeme yükümlülüğü tesis eden mahkeme kararlarına veya benzeri yargısal sözleşmelere uygun olarak ödemekle yükümlü olduğunu nafakayı muntazaman ödediğini veya ailevi yükümlülüklere katkıda bulunduğunu ispat etmek.

c. Tedbire hükmedilmesi

Adli denetim tedbirine önsoruşturmada sorgu hakimi, son soruşturma da tutuklamaya karar veren makam karar verir. Tutuklamadan farklı olarak, gerekçe göstermek gerekmez. Adli denetime kabahatlerde başvurulamaz. Cürümlerde uygulanabilmesi için en az hapis cezasını gerektiren bir suç sözkonusu olmalıdır⁹. Fransız CMUK m.137-2'ye göre, sorgu hakimi, savcının istemi üzerine adli denetime karar verir. *Özgürlükler ve Tutuklama Hakimi* de, kendisine başvurulduğunda, aynı suretle adli denetime karar verebilir¹⁰.

d. Tedbirlerin sona ermesi ve değiştirilmesi

Adli denetim kapsamında uygulanan tedbirler re'sen veya istek üzerine her zaman değiştirilebilir, kaldırılabilir veya bunlara yenileri eklenebilir. Değişiklik kararlarına karşı sadece savcı itiraz edebilir. Sanık öngörülen yükümlülükler uymazsa, kendisine daha ağır yükümlülükler yüklenebileceği gibi; aslında tutuklama olanağı bulunmasa bile, tutuklama kararı verilebilir¹¹.

3. Ceza Muhakemesi Yasası'nda adli kontrol (CMK m.109-112)

a. Genel ilkeler

Yeni Ceza Muhakemesi Yasası birinci kitapta "koruma tedbirleri" başlıklı dördüncü kısımda "adli kontrol" başlığını taşıyan üçüncü bölümde, tu-

⁹ N.Kunter/F.Yenisey, Muhakeme Hukuku Dahı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku İkinci Kitap, İstanbul 2003, No.48.2/I.

¹⁰ Bak. Code de procédure pénale, Code de Justice Militaire, Dalloz, Edition 2001. Ayrıca bak. Pradel, 269.

¹¹ Kunter/Yenisey II, No. 48.2/I.

tutuklama yerine başvurulabilecek daha hafif önlemlere yer verilmiştir (CMK m.109). Bu kurum, 7.3.2003 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulan Tasarı'da Fransız Yasası'na paralel olarak düzenlenmişti. Yasalaşan metinde ise bazı değişiklikler bulunmaktadır. Örneğin, Tasarı'da tutuklamayı gerektirebilecek suçlarda adli kontrole başvurulabileceğinin öngörülmesi karşılıklı; Yasa'da bu kuruma başvurma, üst sınırı üç yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren suçlarla sınırlandırılmıştır¹². Bunun gibi, Tasarı'da onaltı ayrı yükümlülük gösterildiği halde, Yasa'da yükümlülük sayısı dokuza indirilmiştir.

Yeni Yasa'da, tutuklama kararı verilmeksizin tutuklama yerine daha hafif tedbire hükmedilmesi sistemi tercih edilmiştir.

Karşılaştırmalı hukukta bu konuda iki farklı yöntem bulunduğu görülmektedir: 1)Önce tutuklama kararı verilip sonra daha hafif bir tedbir uygulanarak tutuklamanın infazının ertelenmesi, 2)tutuklama kararı vermeksizin veya tutuklama kararını kaldırarak yerine daha hafif tedbir uygulanmasına karar verilmesi. Örneğin, Alman hukukunda önce tutuklama kararı verilip sonra tedbir öngörülerek tutuklama kararının infazı ertelenmekte, İtalyan, Fransız ve Avusturya¹³ hukuk sistemlerinde ise tutuklama kararının ertelenmesi değil, tutuklama kararı yerine tedbir kararı verilerek yükümlülükler öngörülmesi sözkonusu olmaktadır.

b. Hükmedilecek tedbirler

Adli kontrol, şüphelinin CMK m.109/2'de gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tâbi kılınmasını içerir: Bu yükümlülükler şunlardır:

- 1) Yurt dışına çıkamama,
- 2) Hakim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurma,
- 3) Hakimin belirttiği merci veya kişilerin çağrılarına ve gerektiğinde mesleki uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uyma,

¹² Yasa yürürlüğe girmeden önce yapılan değişiklikle, yurtdışına çıkamama ve güvence gösterme yükümlülükleri açısından suçlama konusunun üst sınırı üç yıla kadar hapis cezasını gerektiren suç olması sınırlandırılması kaldırılmıştır. Bak. 25.5.2005 Gün ve 5353 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. RG 1.6.2005 No.25832.

¹³ Avusturya hukukunda tutuklamanın amacına daha hafif tedbirlerle ulaşılabilecekse, tutuklama kararı verilemez veya devam ettirilemez (m.180/1). Bu tedbirler şunlardır: Kaçmama sözü verme, belli yerden hakim izni olmaksızın uzaklaşmama sözü verme, belli yerde ikamet etme yükümlülüğü, belli yerden veya belli ilişkilerden kaçınma yükümlülüğü, alkol almama yükümlülüğü, çalışma yükümlülüğü, belli mercilere başvurma yükümlülüğü, seyahat belgelerini geçici teslim yükümlülüğü, ehliyeti geçici teslim yükümlülüğü, teminat verme, gözetim yardımcısı kabul etme (m.180/5). Bak. Manz Texte im "A bis Z-System" Strafrecht Die wichtigsten Rechtsvorschriften des materiellen und formellen Strafrechts Redaktion W.List, 2 Aufl.Stand 1.9.1993, Wien 199.

- 4) Her türlü taşıtları veya bunlardan bazılarını kullanamama ve gerektiğinde kaleme, makbuz karşılığında sürücü belgesini teslim etme (hakim veya savcı, bu bentte belirtilen yükümlülüğün uygulanmasında şüphelinin mesleki uğraşlarında araç kullanmasına sürekli veya geçici olarak izin verebilir),
- 5) Özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatma dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olma ve bunları kabul etme,
- 6) Şüphelinin parasal durumu göz önünde bulundurularak, miktarı ve bir defada veya birden çok taksitlerle ödeme süreleri, savcının isteği üzerine, hakimce belirlenecek bir güvence miktarını yatırma,
- 7) Silâh bulunduramama veya taşıyamama, gerektiğinde sahip olunan silâhları makbuz karşılığında adli emanete teslim etme,
- 8) Savcının istemi üzerine hakim tarafından miktarı ve ödeme süresi belirlenecek parayı suç mağdurunun haklarını güvence altına almak üzere aynı veya kişisel güvenceye bağlama,
- 9) Aile yükümlülüklerini yerine getireceğine ve adli kararlar gereğince ödemeye mahkûm edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine dair güvence verme.

c. Tedbire hükmedilmesi

Adli kontrol, şüphelinin, bir veya daha fazla yükümlülüğe tâbi tutulmasını içerir. Soruşturma aşamasında adli kontrol uygulanabilmesi için aranılan temel koşullar şunlardır: 1) Şüphelinin işlediği iddia olunan fiilin, CMK 100. maddeye göre tutuklamayı gerektirebilecek bir suç oluşturması, 2)(yurtdışına çıkamama ve güvence gösterme yükümlülükleri dışında) suçun üst sınırının üç yıl veya daha az hapis cezasını gerektirmesi, 3)savcının talepte bulunması, 4)sulh hakiminin (kovuşturma evresinde mahkemenin) karar vermesi.

Adli kontrol kararı verilebilmesi için, tutuklama koşullarının var olması gerekir. Dolayısıyla, şüpheli veya sanığın suçluluğu ve tutuklama nedenlerinin varlığı hususunda kuvvetli belirtiler saptanamayan hallerde adli kontrole de başvurulamaz.

Hakim, tutuklamayı gerektirebilecek bir suç işlendiğinde, savcının talebi üzerine, tutuklama yerine adli kontrol altına alınma kararı verebilir.

d. Tedbirlerin sona ermesi ve değiştirilmesi

Tutuklama süreli olduğu halde, adli kontrol için üst süre öngörülmemiştir. Hakim, tutuklama yerine geçen tedbirlerin kaldırılmasına savcının veya şüpheli veya sanığın talebi üzerine karar verebilir. Sanık veya şüpheli-

nin talepte bulunduğu hallerde savcının da görüşü alınır. Bu konudaki karar, talepten itibaren beş gün içerisinde alınır.

Hakim, savcının istemiyle, adli kontrol uygulamasında, şüpheliyi bir veya birden çok yeni yükümlülük altına koyabilir, kontrolün içeriğini oluşturan yükümlülükleri bütünüyle veya kısmen kaldırabilir, değiştirebilir veya şüpheliyi bunlardan bazılarını uymaktan geçici olarak muaf tutabilir (CMK m.110/2). Adli kontrol kararı şüpheli veya sanığın istemi üzerine savcının görüşü alındıktan sonra yine hakim veya mahkeme tarafından kaldırılabilir.

e. Tedbir kararına uymama

Adli kontrol yükümlülüklerini isteyerek yerine getirmeyen şüpheli veya sanık hakkında, hükmedilebilecek hapis cezasının süresi ne olursa olsun, yetkili yargı mercii hemen tutuklama kararı verebilir (CMK m.112).

f. Kanun yolu

Adli kontrol kararlarına itiraz edilebilir (CMK m.111/2)

g. Mahsup

Adli kontrol altında geçen süre, kişisel özgürlüğü sınırlama nedeni sayılarak cezadan mahsup edilemez. Ancak, uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığında arınmak amacıyla hastaneye yatma yükümlülüğünün uygulanması halinde mahsup mümkündür (CMK m.109/5).

4. Değerlendirme

Tutuklama, kişi özgürlüğüne yönelik olması nedeniyle çok ağır sonuçlar doğuran bir koruma tedbidir. Bunun yerine daha hafif tedbirlerle sanığın kaçmasını veya delilleri karartmasını önlemenin mümkün olduğu hallerde, tutuklamaya başvurulmamalıdır. Nitekim çeşitli hukuk sistemlerinde, tutuklamanın işlevini görebilecek daha hafif tedbirlere yer verilmiştir¹⁴.

Türk hukukunda 1992 yılında yapılan değişiklikle, tutuklama yerine bir başka yargılama önlemi ile amaca ulaşılabilecek ise tutuklamaya karar verilemeyeceği (CMUK m.104/4) öngörüldüğü halde, tutuklamaya alternatif

¹⁴ Örneğin, 1989 Tarihli İtalyan Ceza Muhakemesi Yasasına göre tutuklama (önleyici nezaret hapsi) ve sağlık kurumunda tutuklama dışındaki tedbirler şunlardır: Yurtdışına çıkma yasağı, adli polise başvurma yükümlülüğü, ikamet yasağı ve ikamet mecburiyeti, ev hapsi (m.281 vd.). Bu tedbirler kural olarak soruşturmanın konusu suç karşılığında Yasa'da müebbet hapis cezası veya üst sınırı üç yılın üzerinde olan hapis cezası öngörülen suçlar söz konusu olduğunda uygulanabilir (m.280). Bu tedbirlerden en ağırı ev hapsidir. Ev hapsine konulan sanığın tutuklu sanık sayılacağı Yasa'da belirtilmiştir (m.284/5). Bak. Italienische Strafprozessordnung mit Nebengesetzen Codice di procedure penale con leggi complementari, Zwei sprachige Ausgabe (çev.M.W.Bauer/B.König/ J.Kreuzer/R.Riz/H.Zanon), Bozen 1991.

kurumlar getirilmemişti¹⁵. Bu nedenle, Türk hukukunda tutuklama yerine uygulanabilecek daha hafif tedbir, 1412 sayılı Ceza Muhakemesi Yasası'nın sistemine göre, sadece teminatla salıverme idi (CMUK m.117 vd.). Bu tedbir ise tutuklama kararı verildikten sonra ve tutuklama nedeni delilleri karartma tehlikesi değilse uygulanabilmekteydi.

Belirtelim ki, Yeni Ceza Muhakemesi Yasası'nda tutuklama yerine uygulanabilecek daha hafif tedbirler öngörülmesi yerinde olmuştur. Böylece, daha hafif önlemlerle amaca ulaşılabilecek hallerde tutuklama gibi ağır bir tedbire başvurulmayacaktır. Ancak, yeni Yasa'da, tutuklama yerine uygulanabilecek tedbirler katalogunda (Fransız hukukunda ve Tasarı'da gösterilenden daha az sayıda olmakla birlikte) çok sayıda seçenek belirlenmiştir. Bu durum, bir yandan özgürlüğe yönelik müdahalelerin sınırlandırılması ve Yasa'da gösterilenler dışında bir özgürlük sınırlandırmasının mümkün olmaması güvencesini beraberinde getirmektedir. Ancak, diğer yandan da hakim teknolojik gelişmelerin yarattığı yeni önlemleri tedbir aracı olarak kullanmasını engelleyecektir. Yeni Yasa'da, çok seçenekli katalog yerine sınırlı sayıda tedbir öngörerek, amaca uygun diğer tedbirleri alma konusunda hakime takdir hakkı tanınması sistemi kabul edilebilirdi. Örneğin, Alman hukukunda bu sistem tercih edilerek Yasa'da örnek olarak az sayıda tedbire yer verilmiş¹⁶, bu suretle hakimin başka tedbirler öngörmesine olanak tanınmıştır¹⁷.

¹⁵ 18.11.1992 Gün ve 3842 sayılı Yasa m.4.

¹⁶ Alman CMUK m.116'ya göre alternatif tedbirler şunlardır: Tutuklama nedeni kaçma şüphesi ise: belli mercilere başvurma, belli yerde oturma, ikametgahtan gözetim altında çıkma, teminat yatırma yükümlülükleri. Tutuklama nedeni delilleri karartma tehlikesi ise diğer sanıklarla ilişki kurmama, tanıklarla ilişki kurmama, bilirkişilerle ilişki kurmama yükümlülükleri. Tutuklama nedeni suçu tekrarlama tehlikesi ise: diğer tutuklama nedenleri için öngörülen yükümlülükler. Belirtelim ki, sanık tedbir öngörülmesi talebinin kabul edilmemesine karşı, savcı ise tedbir uygulanmasına veya tedbirin türüne karşı kanun yoluna başvurabilir. Öte yandan, öngörülen yükümlülüklerin ihlâl edilmesi, kaçma hazırlığı yapma, yapılan davete mazeretsiz gelmeme, güven kaybına sebebiyet verecek davranışta bulunma, yeni tutuklama nedenlerinin ortaya çıkması tedbir uygulanmasını sona erdirecek hallerdir (m.116/4). Bak. Kleinknecht/Meyer-Goßner, Strafprozeßordnung mit GVG und Nebengesetzen, München 2001, m.116.

¹⁷ Alman CMUK m.116'da tutuklamanın yerini almak üzere sayılan daha hafif tedbirler sınırlayıcı değildir. Sözgelimi, somut olayın koşullarına göre tek başına veya diğer tedbirlerle birlikte kaçma tehlikesini ortadan kaldırmaya elverişli ise sanığın banka hesaplarına tahdit konulabilir veya ehliyetini, yabancı ise pasaportunu vermesi istenebilir (Löwe/Rosenberg-Dünnebier, m.116 k.no.2; KK-Boujong, m.116, k.no.12, 13). Gerçi pasaportun alınması yabancı ülkeye kaçmayı engellemez, ancak orada iş bulmayı zorlaştıracağı için yine de caydırıcı olabilir. Öte yandan yabancı sanığın pasaportunu belli mercie teslim etme yükümlülüğü yabancı ülkenin egemenliğine devletler hukuku kurallarının yasakladığı bir müdahale olarak değerlendirilemez. Çünkü, bu geçici bir uygulama olmaktadır. Tutuklamanın infazının ertelenmesi konusunda başvurulabilecek diğer tedbirler konusunda teknolojik gelişmelerden yararlanılması da mümkündür. Örneğin, hareket edildiğinde bunu bildiren, sanık neredeyse oradan sinyal veren elektronik bilezik kullanma koşuluyla tutuklamanın infazı ertelenebilir (Löwe/Rosenberg-Hilger, m.116 k. no.23-24).